

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zvuková stránka slov přejatých z angličtiny do japonštiny

Sound-related aspects of English loanwords in the Japanese language

OLOMOUC 2022 Kristýna Hrušková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Halina Zawiszová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne..... Podpis.....

Kristýna Hrušková

Anotace

Autor:	Kristýna Hrušková
Fakulta a katedra:	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci – Katedra asijských studií
Název práce:	Zvuková stránka slov přejatých z angličtiny do japonštiny
Název práce anglicky:	Sound-related aspects of English loanwords in the Japanese language
Vedoucí práce:	Mgr. Halina Zawiszová, Ph.D.
Počet stran:	46
Počet znaků s mezerami:	66 346
Počet použitých zdrojů:	31
Počet tabulek:	5
Klíčová slova:	japonština, angličtina, fonetika, fonologie, přejímání, výpůjčky

Hlavním cílem této práce je analýza přejatých slov z angličtiny do japonštiny po zvukové stránce slov. V první kapitole se zabývám historií příchodu angličtiny do Japonska a její postupné přebírání. Ve druhé kapitole se zaměřuji na srovnání fonetického systému angličtiny a japonštiny. V poslední kapitole popisují foneticko-fonologické postupy při přejímání anglických slov do japonštiny, a to z hlediska jednotlivých hlásek, fonotaktiky, epenteze a geminace.

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat vedoucí své práce, doktorce Zawiszové, za odborné vedení, rady a obrovskou trpělivost.

Mé poděkování patří také kolegyním z práce za ochotu a empatii nejen během směn, a přátelům za jejich shovívavost.

V neposlední řadě, velmi děkuji své rodině a příteli, kteří stáli neustále při mně a byli mi oporou během celého studia.

Obsah

Seznam tabulek	6
Seznam zkratek	7
Ediční poznámka.....	8
Úvod.....	9
1 Angličtina v Japonsku	10
1.1 Historie angličtiny v Japonsku	10
1.2 <i>Gairaigo a wasei eigo</i>	15
2 Srovnání fonetického systému anglického a japonského jazyka	17
2.1 Kontoidy	17
2.2 Vokoidy	20
2.3 Móry a slabiky.....	23
2.4 Morfonologické jevy	23
3 Foneticko-fonologické postupy při přejímání slov z angličtiny do japonštiny	26
3.1 Fonotaktika.....	26
3.1.1 Hlásky	26
3.1.2 Móry a slabiky.....	34
3.2 Epenteze	35
3.2.1 Vokoidní epenteze.....	35
3.3.2 Kontoidní epenteze.....	37
3.4 Geminace.....	38
Závěr	42
Resumé.....	43
Bibliografie	44

Seznam tabulek

Tab. 1 Kontoidy japonského a anglického jazyka

Tab. 2 Japonské, britské a americké vokoidy

Tab. 3 Japonské a anglické diftongy

Tab. 4 Nové složeniny v katakaně

Tab. 5 Změny v diftonzích následované kodou /N/

Seznam zkratk

C	Kontoid
L	Lehká slabika
T	Těžká slabika
V	Vokoid

Ediční poznámka

K přepisu japonských slov používám českou transkripci, pokud není uvedeno jinak. Japonská a anglická slova uvádím v kurzívě. Ženská jména nejsou přechylována. Veškerá foneticko-fonologická transkripce je převzata ze stránky easypronunciation.com, kvůli jednoduchému přístupu.

Výpůjčky v příkladech jsou převzaty ze slovníku *Tuttle new dictionary of loanwords in Japanese: A user's guide to Gairaigo* (Kamiya 1994), pokud není uvedeno jinak.

Pokud se v odstavci neobjevuje zdroj, který cituji nebo parafrázuji a nachází se až na konci odstavce, pak celý odstavec je z jednoho zdroje.

Úvod

Japonský jazyk je již dlouhou dobu ovlivněn výpůjčkami jiných jazyků. To se týká i angličtiny. Jenže kvůli rozdílnému typu výslovnosti znějí tato anglická slova v japonštině úplně jinak. Toto je také důvodem, proč je nutné přizpůsobovat anglická slova japonské výslovnosti. Japonština je velmi ovlivněna anglickými slovy i díky jejich častému používání a popularitě mezi mladými lidmi.

Cílem této práce je analýza vybraných jevů vyskytující se ve foneticko-fonologických procesech, lexikální inovaci a metamorfóze výslovnosti při přejímání slov z anglického do japonského jazyka.

Ve své práci představím čtenářům historii příchodu anglického jazyka do Japonska. Následuje srovnání fonetického systému anglického a japonského jazyka, ať už se jedná o kontoidy nebo vokoidy.

Dále bude následovat analýza foneticko-fonologických jevů. Ta obsahuje hlásky a jejich kombinace, fonotaktiku, kde popisují zákonitosti kombinací hlásek. Další součástí této kapitoly je epenteze, která se věnuje vkládání vokoidů či kontoidů do slov. Jedná se o velmi důležitou část při přejímání slov z angličtiny do japonštiny. Poslední podkapitolou je geminace. Věnuje se zdvojování hlásek a je také velmi častá v japonském jazyce. Proto se vyskytuje i ve výpůjčkách slov.

Jako hlavní zdroje mi poslouží odborná četba zaměřující se na fonetiku a fonologii přejatých slov z angličtiny v japonštině a slovník přejatých slov v japonštině.

1 Angličtina v Japonsku

V této kapitole představím počátky a současnost angličtiny v Japonsku. Je dělena na dvě podkapitoly. První podkapitolou je Historie angličtiny v Japonsku a druhá se věnuje *gairaigu* a *wasei eigu*.

1.1 Historie angličtiny v Japonsku

Vmísení holandského jazyka v Japonsku mělo velký vliv pak na pozdější výpůjčky z angličtiny (Stanlaw 2005:47). V roce 1808 nastal zvrát z důvodu vstupu lodi plující pod holandskou vlajkou, ale s Brity, kteří na Dedžimě zajali několik Holanďanů. Proto šógun přikázal holandským tlumočnickům, aby se začali učit anglicky pod vedením Jana Cook Blomhoffa (Stanlaw 2005:50). Bohužel neexistovaly žádné příručky, ze kterých by se mohli učit. V roce 1810 následovalo velmi rychlé sepsání knih zabývajících se anglickou gramatikou. První Anglicko-japonský slovník vyšel v roce 1814, nazývaný také *Velký anglický slovník* (*Angeria kógaku šosen* 諳厄利亜興学小筌) se 6000 hesly, který upravil Šozaemon Motoko (Doi 1976, cit. v Stanlaw 2005:50). Obsahoval anglická slova, fráze či idiomy a anglická výslovnost byla přepsána do katakany, což je jeden z druhů japonského slabičného písma, používající se zejména pro přepis cizích slov, např. z angličtiny. Nebylo možné zde úplně popsat správné psaní a čtení anglického jazyka (Šimizu 2010:7).

Psaní takových slovníků pokračovalo misionářem Walterem Henrym Medhurstem, jenž napsal *Anglicko-japonský a japonsko-anglický slovník slovní zásoby* (*An English and Japanese and Japanese and English Vocabulary* 1830), přestože nikdy nebyl v Japonsku. Poté Hori Tacunosuke sepsal *Kapesní anglicko-japonský slovník* (*A Pocket Dictionary of the English-Japanese Language* 1862) v Institutu evropských studií (*Banšo širabe šo* 蕃書調所) (Stanlaw 2005:50). V roce 1853 se dostal komodor Perry do Japonska s cílem donutit tuto zemi k otevření se, protože byla několik let v izolaci. I on se soustředil na obchod.

Po otevření začal Institut pro překladatelství a zahraniční studia (*Kaisei-šo* 改正所) podporovat angličtinu a vydal dokonce i svůj vlastní *Anglicko-japonský slovník* (*English-Japanese dictionary*) v roce 1862 (Fukuhara 1958, cit. v Stanlaw 2005:53).

Cizinci ze západních zemí dostali přístup mimo jiné i do Nagasaki, kde kvůli jejich narůstajícím počtům otevřela japonská vláda školu se zaměřením na cizí jazyky, a

to v roce 1858. Předtím byla však otevřena také v Edu (dnešním Tokiu) v roce 1856 pouze pro japonské obyvatelé. Na rozdíl od Eda, v Nagasaki byli i rodilí mluvčí angličtiny, francouzštiny a ruštiny. Přestože se ve školách vyučovaly i jiné cizí jazyky, angličtina se stala hlavním jazykem používající se v reklamách a byla důležitou součástí modernizace (Stanlaw 2005:53).

Po restauraci Meidži (1868) (*Meidži išin* 明治維新) už byla angličtina důležitá pro nový vzdělávací systém a byla tak více přístupná i obyčejným lidem. Nebyl dostatek financí na realizování tohoto systému.

Zpočátku se anglického vzdělávání dostávalo jen studentům z vyšších ročníků. Obchodníci se museli spokojit s angličtinou, kterou pochytily oni sami a museli tak s cizinci v Jokohamě či Nagasaki improvizovat (Stanlaw 2005:53). Vytvořili si tak svůj Jokohamský pidžin, který získal své pojmenování podle velkého množství uživatelů v Jokohamě. Jednalo se o druh komunikačního prostředku vytvořeného z více jazyků, v tomto případě, z japonštiny a angličtiny, který sloužil k dorozumívání mezi obchodníky ve druhé polovině 19. století až první polovině 20. století. Například použili japonské slovo pro rýžové víno, *sake*, a vytvářeli různé termíny pro alkohol, který pocházel ze zahraničí. Byla to slova jako *beer sackey*, což znamenalo pivo nebo *square-face sackey*, které bylo výrazem pro gin. Tato nově vytvořená slova byla zřejmě přepisována jak do katakany, tak i do latinky. Někdy byla dokonce použita existující slova z angličtiny, ale zvukově se jejich čtení podobalo japonštině. Odráželo se to také na gramatické stránce.

V příkladu 1.1. je v tomto pidžinu věta s významem *Kolik stojí tato malá věc?* (Tojohisa, 2010:361). Můžeme si všimnout, že v pidžinu jsou použita slova z japonštiny jako je *čisai*, ale psané jako *cheese eye* a poté *ikura* psané jako *ickoorah*.

1.1. *Cheese eye ickoorah?* この小さいものはいくらですか。

Přestože tento dialekt již vymřel, stále se používala tato slova i ve 20. letech 20. století až dodnes, např. *hausu* (*house*, dům) nebo *pairot* (*pilot*, pilot) (Stanlaw 2005:59).

Čím více vzrůstal kontakt s cizinci, kteří připluli do Japonska, tím se více rozšířilo používání anglických slov Japonci, protože se tato znalost jevila jako potřeba k dorozumívání se. Cizinci pluli do Japonska za obchodem a někteří byli dokonce zaměstnaní jako učitelé či experti přes technologii. Okolo roku 1875 se začaly ještě více používat anglicismy (1.2. a, b) (Stanlaw 2005:61).

(1.2) a) *wočči* *watch* hodinky

b) *bukku* *book* kniha

Existovalo velké množství systémů pro přepis japonštiny, ale mezi tři nejdůležitější patřily: Standardní systém (標準式 *Hjódžun šiki*). Vládní systém (訓令式 *Kunrei šiki*) a Japonský systém (日本式 *Nippon šiki*). Řešilo se například ちょ, u kterého nevěděli, jestli by se hodilo nejvíc *jo* (standardní systém), *zyo* (vládní systém) nebo *djo* (japonský systém). Standardní systém, také známý jako Hepburnův přepis¹, byl použit v Japonsko-Anglickém slovníku (1886) a je na něm založený i dnešní přepis japonštiny. Ostatní dva jsou známé hlavně Japoncům, kteří je používají například ve školách (Stanlaw 2005:67).

Podle Maeda (1995, cit. ve Stanlaw 2005:68) bylo v posledním roce éry Meidži (1812) okolo 75 % z celkových běžně používaných slov přejatých z anglického jazyka a týkaly se hlavně každodenního života a kultury.

Kvůli tomuto rozšiřování angličtiny po Japonsku britskými a americkými učiteli či misionáři během éry Meidži, se angličtina stala jazykem prestiže a měla okamžité uplatnění pro toho, kdo ji ovládal. Byla používána hlavně studenty a *haikara* osobami², kteří se snažili promíchat komunikaci v japonštině s angličtinou. Dalším důvodem vzestupu angličtiny v tomto období, bylo to, že lingvistika začala být oblíbenou vědou v Japonsku a jednalo se hlavně o anglický jazyk (Stanlaw 2005:68-69). Většina anglických slov a frází byla do japonštiny přejata podle toho, jak je Japonci slyšeli (1.3. a, b) (Stanlaw 2005:92).

(1.3) a) *kamija* *come here* pojd' sem
b) *merikan* *American* Američan

Během nacionalistického režimu v období 2. světové války, respektive 2. čínsko-japonské války (1937–1945), kdy Spojenci podporovali Číňany, začala popularita angličtiny v Japonsku upadat, a dokonce i přejatá slova, která se již uchytila byla nahrazena původně japonskými, např. slovo „hlasatel“, které bylo běžně používáno jako *anaunsa* (*announcer*) bylo nahrazeno sino-japonským *hósóin*. Byly tak odstraněny různé nápisy v latince, které byly přejaté z angličtiny. Pouze pár slov zůstalo, a ta se týkala většinou války (Irwin 2011:56, Stanlaw 2005:69).

¹ Hepburnův systém přepisu je pojmenován podle amerického misionáře Jamese Curtise Hepburna, který sestavil přepis japonštiny do latinky s důrazem na výslovnost (Hebon rómadží no seiricu, 2013).

² Lidé, kteří se během éry Meidži snažili co nejvíce westernizovat.

Během americké okupace Japonska (1945–1952), která nastala po 2. světové válce, nabyla angličtina v Japonsku opět popularitě. Přimělo to Japonce a Američany k méně formální komunikaci mezi sebou (Stanlaw 2005:69–70). Mezi anglické výpůjčky z tohoto období patří například *purin* (*pudding*, puding), ale častější výslovnost pochází z 90. let a tou je *puding* (Stanlaw 2005:92). Další přejatá slova jsou uvedena v příkladu (1.4).

(1.4)	a)	<i>džípu</i>	<i>jeep</i>	jeep
	b)	<i>puraiabaši</i>	<i>privacy</i>	soukromí
	c)	<i>sangurasu</i>	<i>sunglasses</i>	sluneční brýle

Tohle prudce rostoucí přejímání pokračovalo i po skončení okupace (1.5) (Irwin 2011:57).

(1.5)	a)	<i>suponsá</i>	<i>sponsor</i>	sponzor
	b)	<i>nízu</i>	<i>needs</i>	potřeby
	c)	<i>daietto</i>	<i>diet</i>	dieta

Zatím se může zdát, že většina výpůjček jsou pouze podstatná jména či slovesa, ale další slova se začala přebírat i z ostatních slovních druhů. Jak píše Irwin (2011:58), nešlo pouze o podstatná jména, ale i o přídavná jména (1.6 a), spojky (1.6 b), předložky (1.6 c), číslovky (1.6 d), zájmena (1.6 e), prefixy (1.6 f) a dokonce i členy (1.6 g).

(1.6)	a)	<i>anbaríbaburu</i>	<i>unbelievable</i>	neuvěřitelný
	b)	<i>iesu</i>	<i>yes</i>	ano
	c)	<i>daun</i>	<i>down</i>	dolů
	d)	<i>wan</i>	<i>one</i>	jedna
	e)	<i>mai</i>	<i>my</i>	můj
	f)	<i>non</i>	<i>non</i>	ne-
	g)	<i>za</i>	<i>the</i>	

V dnešní době vzrostlo množství přejatých slov hlavně v oblasti kultury a vědy, přestože některá nejsou dobře pochopena. Ta, která byla již pevně zavedená, se běžně vyskytují ať už v konverzaci, nebo tisku. Některá přejatá slova dokonce podstoupila další fonologické či morfologické úpravy, než dosáhla dnešní podoby (Daulton 2008:24). Daulton (2008:25) dává příklad (1.7). Na začátku 20. století mělo toto slovo plné znění jako *depátomento sutoa*. O pár let později se zkrátilo na *depátomento* a nakonec dosáhlo dnešní podoby *depáto*.

(1.7)	<i>depáto</i>	<i>department store</i>	obchodní dům
-------	---------------	-------------------------	--------------

Dále podle Daultona (2008:26) se jedná o přejatá slova s vládním zaměřením, akademickým nebo i mediálním. Tato přejatá slova podstoupila mnoho lexikálních změn. Loveday (1996, cit. v Daulton 2008:27) ukazuje četnost anglických přejatých slov. Například v IT je anglických pojmů až 99 %, ve vysílání 82 % a v chemii 39 %.

Co se týká masových medií, tak se podle Daultona (2008:29) často používají tato slova (1.8).

(1.8)	a)	<i>terebi</i>	<i>television</i>	televize
	b)	<i>njúsu</i>	<i>news</i>	zprávy
	c)	<i>purodjúsá</i>	<i>producer</i>	producent

Daulton (2008:34) také zmiňuje, že v *Mainiči šinbun* („denní tisk“) se také objevovala často používaná přejatá slova (1.9).

(1.9)	a)	<i>tero</i>	<i>terrorism</i>	terorismus
	b)	<i>kiro</i>	<i>kilo</i>	kilogram/metr
	c)	<i>doru</i>	<i>dollar</i>	dolar

Dokonce i mezi japonskými dětmi jsou často používaná přejatá slova (1.10) (Daulton 2008:37).

(1.10)	a)	<i>baibai</i>	<i>bye bye</i>	ahoj
	b)	<i>mama</i>	<i>mamma</i>	maminka
	c)	<i>papa</i>	<i>papa</i>	tatínek
	d)	<i>toire</i>	<i>toilette</i>	toaleta

Co se týká elektronických zařízení a technických pojmů, tak se Japonci neobejdou bez přejímek (1.11) (Daulton 2008:38).

(1.11)	a)	<i>pasokon</i>	<i>personal computer</i>	počítač
	b)	<i>sofuto</i>	<i>software</i>	software
	c)	<i>mausu</i>	<i>mouse</i>	myš
	d)	<i>bideo</i>	<i>video</i>	video
	e)	<i>kopí</i>	<i>copy</i>	kopie

Oblasti, ve kterých se dále vyskytuje značné množství anglicismů jsou jídlo (1.12 a, b, c, d), křesťanství (1.12 e, f) či oděvy (1.12 g, h) (Loveday 1996:83–85).

(1.12)	a)	<i>sósédži</i>	<i>sausage</i>	párek
	b)	<i>bífu</i>	<i>beef</i>	hovězí
	c)	<i>remon</i>	<i>lemon</i>	citrón

d)	<i>karé raisu</i> ³	<i>curry rice</i>	rýže s kari
e)	<i>mazá</i>	<i>mother</i>	matka představená
f)	<i>uedingu</i>	<i>wedding</i>	svatba
g)	<i>tí-šacu</i>	<i>T-shirt</i>	tričko
h)	<i>džaketto</i>	<i>jacket</i>	bunda

1.2 *Gairaigo a wasei eigo*

Anglické přejímky v japonštině se dělí do dvou skupin, kterými jsou *gairaigo* a *wasei eigo*. Význam slova *gairaigo* popisuje Irwin (2011:10) jako: „...cizí slovo, které se přizpůsobilo japonské fonologii. Bylo přejato po polovině 16. století a význam je srozumitelný pro většinu japonsky mluvící veřejnosti“. V současnosti je *gairaigo* běžnou součástí každodenního života a používá se například v reklamách, v módních termínech, v časopisech či ve značkách (Irwin 2011:11). Stanlaw (2004, cit. v Hatanaka a Pannell 2016:15) tvrdí, že ze všech přejatých slov v japonštině se anglická *gairaigo* vyskytují v 94,1 %. Slouží k rozpoznání mezi věcmi japonského a západního původu (1.13 a), ke zdůraznění afektovanosti (1.13 b) nebo také eufemismu (1.13 c) (Daulton 2008:39).

(1.13) a)	<i>gohan vs raisu</i>	<i>rice</i>	rýže ⁴
b)	<i>konpurekkusu</i>	<i>inferiority complex</i>	komplex méněcennosti
c)	<i>mai ká</i>	<i>my car</i>	mé auto

Druhou skupinou je *wasei eigo*, které vysvětluje Miller (1998, cit. v Hatanaka a Pannell 2016:15) jako: „*wasei eigo* je výsledkem přivlastňování anglických slov Japonci sloužící k pojmenování nových slov pro předměty, pocity, adjektiva atd.“. Jedná se tedy o označení pro japonské „pseudoanglicismy“. Miller (1997:125) tento pojem vysvětluje jako spojení dvou anglických lexémů, jež podstoupí sémantickou, anebo i fonologickou proměnu. Dává nám příklady (1.14) (Miller 1997:124):

(1.14) a)	<i>aisu kjandé</i>	<i>ice candy</i>	nanuk
b)	<i>šinboru máku</i>	<i>symbol mark</i>	logo společnosti

U příkladů (1.14 a, b) došlo i k sémantické úpravě, protože se tato spojení v angličtině nevyskytují.

Irwin (2011:155) dává ještě příkladem japonské slovo *gósutoppu*, které je přejato ze dvou anglických slov *go* (jít/jet) a *stop* (zastavit), nepoužívá se v anglickém jazyce. Je

³ Slovo „kari“ je původem z tamilštiny, je však zajímavé, že do japonského jazyka se dostal přes britskou angličtinu.

⁴ *Raisu* zní podle Daultona (2008:38) více exotičtěji a elegantně.

to pouze spojení dvou anglických slov. Jak se píše v Seisenban Nihon Kokugo Daidžiten (2005) toto slovo znamená „semafor“ a jedná o poněkud zastaralý výraz ze 30. let 20. století.

Rodilí mluvčí anglického jazyka nerozumí zamýšlenému japonskému významu *gósutoppu*. Doslovný překlad této složeniny „*go* a *stop*“ je „jet a zastavit“, pokud se zamyslíme nad tím, jak se semaforey fungují, dává to smysl. Přesto tenhle výraz není na první pohled zřejmé slovo „semafor“.

Rodilým mluvčím anglického jazyka se mohou zpočátku zdát výrazy *wasei eigo* jednoduché, když tyto složeniny pocházejí ze slov z jejich jazyka, ale významy se často mění (Quackenbush 1977:149).

Vyskytuje se zde i určitá spojitost mezi *gairaigo* a *wasei eigo*. Např. jde o *gairaigo*, které se stalo součástí nové kombinace slov s *wasei eigem*. Miller (1997:125) dává příklad přizpůsobené slovo *wápuro* (ang. *word processor*, č. textový procesor), které je spojeno s *misutéku* (z ang. *mistake*, č. chyba). Vznikne složenina *wápuro misutéku* a následně se zkrátí na *wámisu*, které znamená „chyba v textovém procesoru“.

2 Srovnání fonetického systému anglického a japonského jazyka

V této kapitole popíši fonetický systém anglického jazyka ve srovnání s japonským. Jedná se o kapitolu, ve které je popsána i fonetická transkripce, kterou nadále využívám ve své práci. Angličtina a japonština mají mnoho stejných fonémů, avšak rovněž mají velké množství fonému rozdílných.

2.1 Kontoidy

Když se podíváme na Tabulku 1, tak vidíme, že v japonském jazyce se nám nevyskytují určitá místa artikulace v porovnání s angličtinou, jako je labiodentální, dentální, post-alveolární a laterální. Na druhou stranu, v anglickém jazyce chybí oproti japonštině alveopalatální a uvulární. Pokud jde o konkrétní kontoidy, v japonštině se nevyskytuje laterální aproximanta. V britské angličtině se na rozdíl od americké, nevyskytuje alveolární verberanta.

První jsou zde kontoidy, které se vyskytují v obou jazycích:

bilabiální explozivy [p, b]	velární nazála [ŋ]
alveolární explozivy [t, d]	alveolární frikativy [s, z]
velární explozivy [k, g]	glotální frikativa [h]
glotální exploziva [ʔ]	palatální aproximanta [j]
bilabiální nazála [m]	alveolární afrikáta [ts]
alveolární verberanta [r]	

Když se nyní zaměříme na kontoidy britské angličtiny, můžeme si povšimnout, že mnoho se jich v japonštině nevyskytuje. Jsou to:

labiodentální frikativy [f, v]
dentální frikativy [θ, ð]
alveolární aproximanta [r]
laterální aproximanta [l]
post-alveolární frikativy [ʃ, ʒ]
post-alveolární afrikáty [tʃ, dʒ]
bilabiální aproximanty [w]

V případě japonských kontoidů v anglickém jazyce chybí:

palatální nazála [ɲ]	alveolární afrikáta [dz]
bilabiální frikativa [ɸ]	alveopalatální afrikáta [t͡sɛ, d͡z] ⁵
alveopalatální frikativa [ç]	velární aproximanta [ɰ]
palatální frikativa [ç]	

Některé kontoidy mají tendenci aspirovat v řeči jak v anglickém, tak i v japonském jazyce. Jedná se o neznělé explozivny [p^h] (2.1 a), [t^h] (2.1 b), [k^h] (2.1 c). Avšak v japonském jazyce není aspirace tak znatelná (Iwasaki 2013:32).

- (2.1) a) *party* /'p^hɑr·tʃi/ vs *pátí* /p^ha:ti/
b) *tea* /t^hi/ vs *taikei* /t^haikɛ:/
c) *cat* /k^hæt/ vs *kami* /k^hami/

⁵ Lze také zapsat jako [t͡sɛ, d͡z].

Tab. 1. Kontoidy japonského a anglického jazyka (Vytvořeno na základě Ladefoged 2015:42, Iwasaki 2013:32 a Nováková 2020:25)

	bilabiální	labiodentální	dentální	alveolární	post- alveolární	alveopalatální	palatální	velární	labiovelární	uvulární	glotální
exploziv	p, b			t, d				k, g			ʔ
nazály	m			n			ɲ	ŋ		ɴ	
frikativy	ɸ	f, v	θ, ð	s, z	ʃ, ʒ	ɕ, ʑ	ç				h
afrikáty				ts, dz	tʃ, dʒ	çç, dʑ					
aproximanty	w			r			j	ɥ	w		
lat. aproximanty				l							
verberanta				r							

● společné kontoidy

● japonské kontoidy

● anglické kontoidy

2.2 Vokoidy

Jak japonské, tak i anglické vokoidy se dělí na krátké a dlouhé. V japonštině se jedná o pět krátkých hlásek, jimiž jsou: [a], [i], [u], [e] a [o]. Jak už je zřejmé z Tabulky 2, můžeme je charakterizovat jako přední [i], [e], střední [a] a zadní [u], [o], což symbolizuje zadní umístění. Můžeme je také charakterizovat jako otevřené [a], polootevřené, středové [o], polozavřené [e], či zavřené [i], [u] a to symbolizuje polohu jazyka. Co se týká dlouhých vokoidů v japonštině, tak korespondují těm krátkým.

Angličtina disponuje větším množstvím vokoidů než japonština. Jedná se o přední [ɪ], [ɛ], [æ], střední [ə], [ʌ], zadní [ɔ], [o]. Co se týká dlouhých vokoidů, tak se jedná o přední [i:], střední [ɜ:] a zadní [ɑ:], [ɔ:] a [u:]. Můžeme je charakterizovat i podle výšky jazyka, jak je dále ukázáno v Tabulce 2.

Když se podíváme na rozdíly mezi jednotlivými vokoidy, tak si můžeme všimnout, že v japonštině se nenachází nízký přední vokoid [æ]. V angličtině se vyskytuje vokoid, který je typický pro tento jazyk, a tím je schwa [ə, ə̃, ə̄]. Potom také jeden, jenž není používán ani v americké angličtině, ale pouze britské, a tím je [ɐ].

Zaměříme se i na rozdíly v otevřenosti jednotlivých vokoidů. Foném /e/ se liší realizací ve způsobu otevřenosti tak, že japonské [e] je více otevřené než to anglické. Japonský fón [u] je více středový a nezaokrouhlený oproti anglickému [u]. Anglické [a] je více otevřené a více ve středu než japonské [a], které se blíží k předním vokoidům. Dále i anglické [o] je méně zadní a otevřené než to japonské. Jediný vokoid, který se vyslovuje stejně v angličtině i v japonštině, je [i].

Tabulka 2: Japonské, britské a americké vokoidy (Vytvořeno na základě Ladefoged 2015:46, Ohata 2004:4)

	přední		střední		téměř zadní		zadní	
	krátký	dlouhý	krátký	dlouhý	krátký	dlouhý	krátký	dlouhý
zavřené	[i] [inori]	[i] [fi:l] [i:]			[ɯ] [ɸɯas]	[ɯ:] [taiɸu:]		[u:] [ku:l]
téměř zavřené	[ɪ] [fit]						[ɔ] [kod]	
polozavřené	[e] [sempai]	[e:] [kire:]					[o] [ɔ:lðo]	
středové			[ɔ] [ɔ'baot]				[o] [otoko]	[o:] [o:gami]
polootevřené	[ɛ] [let]			[ɜ:] [hɜ:t]				[ɔ:] [mɔ:] / [mɔ:r]
téměř otevřené	[æ] [mæθ]							
otevřené			[a] [aka] [ʌ] [lʌk]	[ɑ:] [ka:sas]			[ɒ] ⁶ [θɒt]	[ɑ:] [kɑ:] / [kɑ:r]

● společné vokoidy

● japonské vokoidy

● anglické vokoidy

⁶ Tento vokoid se vyskytuje pouze v britské angličtině.

Když přejdeme na srovnání systémů diftongů v angličtině a v japonštině, tak si v Tabulce 3 můžeme všimnout, že v angličtině je diftongů více. V japonštině je totiž otázka diftongů složitější. Některé dvojice vokoidů za diftong nepovažujeme, protože se berou jako jednotlivé hlásky. Kubozono (2015:221–222) píše, že se slabiky [ai], [oi], [ui] a [ei] dají považovat za diftongy. Ale pouze první tři se počítají jako pravé diftongy, protože [ei] se vyskytuje pouze v sino-japonských a přejatých slovech. U zbytku případů se jedná o shluk vokoidů, které se považují za heterosylabické sekvence.

Co se týká anglického jazyka, diftongy v americké angličtině jsou [eɪ], [aɪ], [ɔɪ], [aʊ], [oʊ] a [ju]. Britské obsahují navíc i ty diftongy, kde se nachází šva. Jedná se o [ɪə], [eə], [ʊə] a [əʊ]. Ve všech diftonzích je první část diftongu více prominentní než ta druhá. Výjimkou je [ju], kde je více prominentní část druhá. Kvůli tomuto se někdy nepovažuje za diftong, ale jako kontoid, po kterém následuje vokoid (Ladefoged 2005:92).

Tabulka 3: Japonské a anglické diftongy (Vytvořeno na základě Kubozono 2015:228 a Ladefoged 2005:90)

diftongy	
japonské	anglické
[ai] [aida]	[ɪə] ['hɪə]
[oi] [koi]	[eə] [feə]
[ui] [mui]	[ʊə] ['kruʊə]
[ei] [supein] ⁷	[eɪ] ['meɪ]
	[aɪ] ['fam]
	[ɔɪ] ['bɔɪ]
	[əʊ] ['bəʊt]
	[aʊ] ['maʊs]
	[oʊ] [θruʊt]
	[ju] [ju:θ]

⁷ Ve standardní tokijské japonštině se tento „diftong“ vyslovuje jako [e:]. Pouze u vybraných slov přejatých z jiných jazyků se vyslovuje jako [ei] (Kubozono 2015:228).

2.3 Móry a slabiky

Móry jsou metrické jednotky, díky kterým dokážeme určit délku slabiky a také váhu slabiky. Existují čtyři speciální móry: druhá část diftongu /J/, dlouhých vokoidů /R/, moraické /N/, a moraických obstruentů nebo první části geminovaných kontoidů /Q/ (Kubozono 2015:11). Jak píše Iwasaki (2013:37), /N/ je označení pro foném, pod který spadá celkem šest alofonů [m], [n], [ɲ], [ŋ], [ɳ], [ɰ]. Foném /Q/ označuje geminovaný kontoid, o které je více napsáno v kapitole 3.3.

Podle délky slabik dělíme móry na lehké (monomoraické) a těžké (bimoraické) (Trubetzkoy 1969:173–181 a David 2011:103–108, cit. ve Vance 2018:136). Co se týká lehkých slabik v japonštině, jde o CV. Těžké slabiky obsahují C(j)V, C(y)V_N nebo také C(y)VC (Yoshida 1990:333). Díky angličtině se v japonském jazyce začaly dělit slabiky dokonce i na supertěžké (trimoraické). Obvyklá japonská móra se skládá z kontoidu, za kterým je krátký vokoid. Může se ale stát, že následují za sebou dva kontoidy a až poté se připojí vokoid. Jde o případy obsahující kontoid /j/, např. u slova *hjaku* (sto). První mórrou je /hja/ (CCV) a druhou /ku/ (CV). Druhým případem je samostatný vokoid, který také může tvořit celou jednu móru, např. *ukeru* (dostat), kdy vokoid /u/ tvoří samostatnou móru a ke + ru tvoří další dvě móry (Vance 2018:138–139).

Slabika je považována za nejtěsnější fonologickou jednotku řeči, jejíž povinnou částí je nukleus (jádro), přičemž mu může předcházet pretura a následovat koda (finální kontoid či vokoid). Nukleem bývá většinou vokoid (Vance 2018:137). Obvyklá struktura slabik v angličtině je kontoid s vokoidem (dále jen C a V). Dále pak CVC, u níž se jedná o krátký vokoid (Fallows 1981:315) nebo také VC. Co se týká struktury CV, tak je preferována podle Fallows (1981:316) pro nepřízvučné slabiky a struktura CVC pro přízvučné slabiky, ale pouze, když je tento vokoid dlouhý. Rozdíl mezi možnostmi slabik u angličtiny a japonštiny je ten, že u angličtiny existuje větší množství možných struktur, jako je už zmíněná CV a CVC, ale funguje i CCVC (*spit*), CCVCC (*spits*) a dokonce i CCCVCC (*sprint*) (Ohata 2004:8). Japonština, na druhou stranu používá otevřené slabiky jako CV, V, CjV a uzavřené končící /N/ či /Q/. Můžeme je postřehnout tedy i u přejatých anglických slov do japonštiny.

2.4 Morfonologické jevy

Mezi morfonologické jevy patří krácení slov, kterých si v přejatých slovech z angličtiny do japonštiny můžeme všimnout. Anglická přejatá slova v japonštině jsou v mnoha

případech příliš dlouhá a pro Japonce náročná na výslovnost. Je to zapříčiněno tím, že japonština používá slabičnou abecedu, která komplikuje onu výslovnost.

V mnoha případech se jedná o koncové krácení. Na příkladech je znázorněno, že při koncovém krácení dochází k tomu, že část slova, která zůstane, obsahuje význam původního slova. Labrone (2002:6) to znázorňuje na příkladech (2.2):

(2.2)	a)	<i>terebidžon</i> → <i>terebi</i>	<i>television</i>	televize
	b)	<i>apátomento</i> → <i>apáto</i>	<i>apartment</i>	byt
	c)	<i>birudingu</i> → <i>biru</i>	<i>building</i>	budova
	d)	<i>makudonarudo</i> → <i>makudo</i>	<i>McDonald's</i>	McDonald's

Občas může dojít k tomu, že zkrácenina slova vzniká počátečním krácením (2.3 a, b) (Labrone 2002:6). Jde o méně častý jev a Irwin (2011:135) dokonce komentuje, že poslední dvě, tři nebo čtyři móry jsou zachovány, ale nesmí se jednat o posledních pět a více mór, což můžeme vidět v příkladu (2.3 b), že jsou zachovány poslední tři móry (ho.o.mu) a zbytek mór je odstřižen. Na rozdíl od koncového krácení se význam slova těžko poznává.

(2.3)	a)	<i>furanneru</i> → <i>neru</i>	<i>flannel</i>	flanel
	b)	<i>purattohómu</i> → <i>hómu</i>	<i>platform</i>	nástupiště

Pokud jde o složeniny, v některých případech jde o krácení pouze jednoho z více slov (2.4 a), v jiných zase jde o krácení obou nebo více slov (2.4 b) (Irwin 2011:135).

(2.4)	a)	<i>masu komjunikéšon</i> → <i>masu komi</i>	<i>mass communication</i>	masová komunikace
	b)	<i>pásonaru kompjutá</i> → <i>pasokon</i>	<i>personal computer</i>	počítač

Labrone (2002:7) také zmiňuje, že existují slova, která jsou zkrácena nesouvisle (2.5 a), nebo tam může být i nějaká slabika přidána (2.5 b).

(2.5)	a)	<i>toransupearenši</i> → <i>torapen</i>	<i>transparency</i>	transparentnost
	b)	<i>koresupondento</i> → <i>koruresu</i>	<i>correspondent</i>	korespondent

Irwin (2011:136) dodává, že existují také zkráceniny, které si jsou vzájemně homonymy (2.6). Dává nám v příklad tato slova, přičemž všechna znějí po zkrácení stejně, ale mají odlišný význam:

(2.6)	a)	<i>insutóru</i> → <i>insuto</i>	<i>install</i>	instalovat
	b)	<i>insutorakušon</i> → <i>insuto</i>	<i>instructions</i>	instrukce
	c)	<i>insutorumentaru</i> → <i>insuto</i>	<i>instrumental</i>	instrumentální

Dalším způsobem, jak zkrátit dlouhá slova je vytvoření akronymů. Jedná se o zkratky obsahující pouze iniciály slov, které mají vyjadřovat. Stanlaw (2005:75) zmiňuje, že akronyma tvořená z anglických slov tvoří velkou součást japonského slovníku (2.7).

(2.7)	a)	<i>CM</i> → <i>ši emu</i>	<i>commercial message</i>	komerční zpráva
	b)	<i>J-pop</i> → <i>džé poppu</i>	<i>J-pop</i>	japonský pop

Jak si můžeme všimnout v příkladu (2.7 b), většina slov, která obsahují na začátku *J*, značí, že se jedná o něco japonského.

Přestože mnoho těchto zkratk je přejatých z jiných zemí, část z nich tvoří *wasei eigo*, takže slova jsou sice cizího původu, ale zkratky vznikly v Japonsku.

V některých slovech nejsou ve zkráceninách vyjádřeny určité sufixy použité v anglické frázi, např. sufix pro plurál *-s* nebo minulého času *-ed* apod. Dále jsou také vynechány například členy *the*, *a* a *an* (Labruno 2002:5), jak si můžeme všimnout na příkladech (2.8 a, b).

(2.8)	a)	<i>sumóku sámon</i>	<i>smoked salmon</i>	uzený losos
	b)	<i>on'ea</i>	<i>on the air</i>	v přímém přenosu

Irwin (2011:134) říká, že slovo se zkrátí před přízvučnou mórrou, na které leží přízvuk v japonském jazyce. Přízvuk se většinou v přejatých slovech v tokijském dialektu nachází na 3. móře, pokud ovšem 3. móra nepatří do skupiny speciálních mór, pak se přízvuk nachází na 4. móře od konce (2.9). Dává tyto příklady:

(2.9)	a)	<i>akuserurétá</i> → <i>akuseru</i>	<i>accelerator</i>	akcelerátor
	b)	<i>terorizumu</i> → <i>tero</i>	<i>terrorism</i>	terorismus

Anglická slova se stala nedílnou součástí japonského jazyka, protože anglické přejímky obohacují slovní zásobu japonštiny a dají se využít i k tvorbě nových slov.

3 Foneticko-fonologické postupy při přejímání slov z angličtiny do japonštiny

V předchozí kapitole jsem popsala fonetický systém vokoidů a kontoidů v angličtině a japonštině. V této kapitole se přesunu ke konkrétním foneticko-fonologickým postupům při přejímání slov z angličtiny do japonštiny. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, přičemž první zahrnuje fonotaktiku. Druhá podkapitola zahrnuje geminaci a poslední podkapitola popisuje epentezi, neboli vkládání hlásek do přejímek z angličtiny do japonštiny.

3.1 Fonotaktika

Fonotaktika je oblast fonologie, která se zabývá analýzou a popisem povolených zvukových sekvencí jazyka (Merriam Webster 2022). Proto v této podkapitole píš o kombinování hlásek a dvojhlásek a dále pak i o pravidlech v mórách a slabikách.

3.1.1 Hlásky

V této podkapitole představím kombinování hlásek v přejatých slovech z angličtiny do japonštiny. Japonština vyslovuje přejatá slova z angličtiny hláskou nejbližší anglické výslovnosti a musí tak přizpůsobit anglické přejaté slovo do japonské výslovnosti. Předtím než popíšu konkrétní kombinace hlásek, zmíním vývoj katakany. Ten byl zapříčiněn příchodem angličtiny a dalších západních jazyků do Japonska. Cílem bylo, aby se z fonologického hlediska dokázaly přepsat všechny možné hlásky, které se v angličtině objevují (Stanlaw 2005:89). Začaly vznikat nové slabiky v katakaně, které můžeme vidět v Tabulce 4.

Tab. 4: Nové složeniny v katakaně (Adaptováno ze Stanlaw 2005: 91, 94)

	řada /a/	řada /i/	řada /u/	řada /e/	řada /o/
řada /f/	ファ /fa/	フィ /fi/		フェ /fe/	フォ /fo/
řada /t/		テイ /ti/	トゥ /tu/		
řada /v/	ヴァ /va/	ヴィ /vi/	ヴ /vu/	ヴェ /ve/	ヴォ /vo/
řada /w/		ウィ /wi/		ウェ /we/	
řada /j/				イエ /je/	

Kvůli nedostatku slabik k vyslovení přejatých slov z angličtiny se musel japonský jazyk přizpůsobit cizím slovům podle svých možností. Craford (2008:60, cit. v Irwin 2011:82) objevil, že se už i dříve u přejatých slov z angličtiny vyskytovaly slabiky [tɪ], [dɪ], [tɪŋ], [dɪŋ]. Stále se starší výslovnost vyskytuje v některých dialektech a třeba i u Japonců patřící do nižší třídy. Například [tɪ] se dá vyslovit jako [ti] nebo [cei] a podobně tak [dɪ] vyslovíme jako [dz] (3.1 a) nebo [di] (3.1 b). Co se týká příkladu (3.1 d), tak se dá vyslovit i jako [ti:mu^β], ale zdá se, že je varianta s [ce] o dost častější než ta s /t/. Na druhou stranu, u příkladu (3.1 c) nelze použít variantu s [ce], nejspíš protože se jedná o novější výraz, kdy už Japonci vzali v potaz výslovnost [ti].

(3.1)	a)	<i>didgeridoo</i>	[didzeriduu:]	didžerido
	b)	<i>dilemma</i>	[diremma]	dilema
	c)	<i>tea</i>	[ti:]	čaj
	d)	<i>team</i>	[cei:mu]	tým

Samozřejmě podle Craforda (2008:60, cit. v Irwin 2011:82) existují i výjimky, kdy se /dɪ/ sníží na /de/. Většinou se to stává u slov, u kterých se /dɪ/ vyskytuje na začátku slova (3.2 a, b). Co se týká jeho neznělé dvojice, tak je to obdobně. Slabika /tɪ/ se sníží na /te/, avšak oproti jeho znělému protějšku se nejedná o tak častý jev (3.3 a, b) (Crawford 2007, cit. v Irwin 2011:83).

(3.2)	a)	<i>decode</i>	[deko:do]	dekódovat
	b)	<i>digital</i>	[dedzitaru]	digitální
(3.3)	a)	<i>stick</i>	[sutekki]	hůl
	b)	<i>sticker</i>	[sutekka:]	nálepka

Co se týká ostatních slabik s kontoidem /t/ nebo /d/, tak můžeme zmínit ještě slabiky /tu/ a /du/. Přestože se v japonštině tyto slabiky nevyskytují přirozeně, zůstávají zachované nebo jsou v přejatých slovech z angličtiny zaměněny za [tsu] (3.4 a), [dzu] anebo [zu] (3.4 b). Dále, co se týká slabik /dju/ a /dʒu/, tak jsou v japonštině vyslovovány podobným způsobem (3.4 c), to samé také můžeme říct o slabice /tju/, která se bude měnit buď na /tju/ nebo /fju/ (3.4 d). Alveolární afrikáty /ts/ a /dz/ se ve většině případů čtou jako /ts/ nebo /z/. Pokud se ale jedná o přejatá slova, která jsou starší, tak před /i/ se mění často na /te/ či /dz/ (3.4 d) (Irwin 2011:88).

(3.4)	a)	<i>two</i>	[tsu]	dva
	b)	<i>Hindu</i>	[çinzu]	hinduistický
	c)	<i>education</i>	[edzuke:ɕON] / [edjuke:ɕON]	vzdělání
	d)	<i>tuba</i>	[teu:ba] / [tju:ba]	tuba
	e)	<i>AIDS</i>	[e:dzu]	AIDS

Alveolární frikativy /s/ a /z/ jsou v přejatých slovech z angličtiny do japonštiny zachovány (3.5 a), až na výjimky, kdy za těmito frikativy následuje vokoid /i/. V tomto případě se vysloví neznělé kontoidy jako /ɕ/ (3.5 b) a znělé kontoidy jako /dz/ (3.5 c) (Ishiwata 2001:36, cit. v Irwin 2011:86 a Kubozono 2015:324).

(3.5)	a)	<i>save</i>	[se:bu]	uložit
	b)	<i>scene</i>	[ei:n]	scéna
	c)	<i>magazine</i>	[magadzɕin]	magazín

Co se týká labiodentální frikativy /v/, v případech přejatých slov se vyslovuje jako /b/. To znamená, že slabiky /va/, /vi/, /vu/, /ve/, /vo/ můžeme vyslovit stejným způsobem jako původní slovo, anebo jako /ba/, /bi/, /bu/, /be/, /bo/ (3.6 a, b, c) a to je právě jedno z míst, kde došlo k rozšíření fonotaktického systému japonštiny a musely být vytvořeny nové způsoby zápisu (viz Tabulka 4) (Kamiya 1994: xxiii).

(3.6)	a)	<i>veteran</i>	[beteran]	veterán
	b)	<i>violin</i>	[baioriN] / [vaioriN]	housle
	c)	<i>eve</i>	[ibu] / [ivu]	předvečer

Kubozono (2015:324) zmiňuje, že v japonštině se místo labiodentálního /f/ vysloví bilabiální /ɸ/, přestože vzniknou pro tradiční japonštinu neobvyklé CV sekvence při

přejímání anglických slov. Irwin (2011:86) říká, že labiodentální /f/ zůstává beze změny až na případy, u kterých dojde ke dvojí výslovnosti určitých slabik, kdy je spojen kontoid /ɸ/ s vokoidem /u/ a tím vytvoří slabiku [ɸu]. Můžeme to vidět třeba na slovech jako třeba (3.7 a) nebo (3.7 b). V případě (3.7 b) se Irwin snaží naznačit, že obecně se u starších přejatých slov vyslovuje /ɸ/ jako /ç/. Dalším příkladem je vokoid /u/, který následuje po /f/; v tomto případě se slabika vysloví jako [ɸu] (3.7 c). Pokud ale máme slabiku /fju/, tak ta se dá také vyslovit dvojm způsobem, a to buď jako /çju/ nebo /ɸju/ (3.7 d).

(3.7)	a) <i>coffee</i>	[ko:çi:]	káva
	b) <i>morphine</i>	[moruɸiɴ] / [moruçine]	morfín
	c) <i>fry pan</i>	[ɸuɹaipən]	pánev
	d) <i>fuse</i>	[çju:dzu] / [ɸju:dzu]	elektrická pojistka

Když se zaměříme na dentální frikativy /θ/ a /ð/, tak ty se čtou /s/ a /z/ (3.8 a,b). Tyto frikativy se změni na /ɕ/ a /dz/, pokud předchází vokoidu /i/ (3.8 c, d) (Irwin 2011:87).

(3.8)	a) <i>thriller</i>	[suɹi:ɹa:]	thriller
	b) <i>leather</i>	[re:dza:]	kůže
	c) <i>telepathy</i>	[tereɸæi:]	telepatie
	d) <i>smoothie</i>	[smu:dzi:]	smoothie

Post-alveolární /ʃ/ je vysloveno jako palatoalveolární /ɕ/ (3.9 a). Co se týká /ʒ/, tak to se vysloví jako /dz/ nebo také /z/. Kvůli konzervativnímu fonémickému systému, který móru /ɕ/ neuznává, se muselo v několika případech změnit na /s/. I v těchto případech existují možnosti obou výslovností (3.9 b, c) (Ito, Mester 1993:13, Irwin 2011:87).

(3.9)	a) <i>shaker</i>	[ɕe:ka:]	šejkr
	b) <i>milkshake</i>	[miɹu:kʷɕe:ki] / [miɹu:kʷe:ki]	mléčný šejk
	c) <i>jelly</i>	[dʒeri:] / [dzeri:]	želé

Irwin (2011:87) zmiňuje, že glotální frikativa /h/ je vyslovována stejně i v japonštině (3.10 a), krom výskytu /u/ za zmiňovaným kontoidem /h/ jehož realizace potom je [ɸu] (3.10 b).

(3.10)	a) <i>horror</i>	[hora:]	horor
	b) <i>hood</i>	[ɸu:do]	kápě

Postalveolární afrikáty /tʃ/ a /dʒ/ se vyslovují jako palatoalveolární afrikáty /tɕ/ a /dz/, které jsou pro japonštinu přirozenější (3.11 a, b). Podle Irwina (2011:88) existuje malé množství případů, kdy se /tʃ/ a /dʒ/ čte jako /s/ a /z/ (3.11 c).

(3.11)	a) <i>chat room</i>	[tɛattorɯ: muɪ]	chatovací místnost
	b) <i>agent</i>	[e: dʒɛnto]	agent
	c) <i>gentleman</i>	[dʒɛntorɯman]	džentlmen

V případě uvulárního /ŋ/ (3.12 b), které se vyskytuje na konci slova nebo na konci slabiky (Kawakami 1977:81–84, cit. v Kubozono 2015:323). Pokud se ve slově píše dvě /n/, tak bude výslovnost vypadat buď jako /n/ (3.12 c) nebo jako /nn/ (3.12 d). Co se týká příkladu (3.12 d) je možné, že se Japonci snažili přiblížit původní výslovnosti anglického slova, kdežto u příkladu (3.12 a) došlo k asimilaci /n/ na /ɲ/, díky výskytu před /i/, a tudíž došlo k odbočení od původní výslovnosti (Irwin, 2011:89).

(3.12)	a) <i>unique</i>	[juɲɪkkɯ]	unikátní
	b) <i>lemon</i>	[remɔŋ]	citrón
	c) <i>scanner</i>	[stɯkjana:]	skener
	d) <i>thinner</i>	[ɛinna:]	ředidlo

Další hláskou, kterou Irwin (2011:90) a Kubozono (2015:323) zmiňuje, je bilabiální nazála /m/, jejíž výslovnost ve většině případech zůstává stejná (3.13 a). Pokud se ale /m/ vyskytuje na konci slova, musí se vyslovit s epentetickým vokoidem /u/. Pokud se vyskytuje před další bilabiálou nebo labiodentálou se z /m/ stává /ɲ/ (3.13 b). Také psané zdvojení *mm* se mění na /nm/ (3.13 c), až na pár výjimek (3.13 d, e), např. u anglického morfému *-ing*.

(3.13)	a) <i>jam</i>	[dʒamɯ]	džem
	b) <i>symbol</i>	[ɛinborɯ]	symbol
	c) <i>ammonia</i>	[anmonia]	amoniak
	d) <i>backgammon</i>	[bakkɯgamon]	vrhcáby (kostková hra)
	e) <i>swimming</i>	[suɪmɪŋɯ]	plavání
	f) <i>symposium</i>	[ɛimɯpodziɯmɯ]	diskuze

Co se týká likvidů, tak japonština má akorát [ɾ], takže případné slabiky, ve kterých se vyskytuje v přejatém slově /l/ je řešeno tímto způsobem (3.14) Irwin (2011:91).

(3.14)	<i>lock</i>	[rokkɯ]	zámek
--------	-------------	---------	-------

Tímto se může přejít k fonému, který má angličtina, a tím je alveolární aproximanta /ɹ/. Japonština si ji přizpůsobí na své [ɾ] (3.15) (Irwin, 2011:91).

(3.15)	<i>pride</i>	[pɯraido]	pýcha
--------	--------------	-----------	-------

Labivelární aproximanta /w/ se čte jako velární aproximanta /ʍ/ před vokoidem /a/ (3.16 a), dále může být zcela vynechána před /u/ (3.16 b) a u zbývajících vokoidů buď zůstává /ʍ/ (3.16 d) anebo se změní na /u/ (3.16 c) (Irwin 2011:92).

(3.16) a)	<i>wine</i>	[ʍain]	víno
b)	<i>watch</i>	[ʍottei]	hodinky
c)	<i>waiter</i>	[ʍe:ta:] / [ʍeita:]	číšník
d)	<i>weekend</i>	[ʍi:kuendo]	víkend

Další slabiky tvořené kontoidem /w/ jsou například /kwa/, /kwi/, /kwe/ a /kwo/, které mohou být vysloveny různými způsoby, např. /kwa/ se dá vyslovit jako /ka/ nebo /kua/. Aproximanta /w/ nacházející se za kontoidem může a nemusí být poznatelná v řeči (3.17). Existují i výjimky, kdy se aproximanta /w/ nevyslovuje (3.17 c, d) (Irwin 2011:92).

Stejný vzorec jako u palatální aproximanty /w/ stojící za kontoidem se nachází jako u palatální aproximanty /j/ (3.18 a) (Irwin 2011:93).

(3.17) a)	<i>switch</i>	[suitt̪ei]	vypínač
b)	<i>question</i>	[kuesut̪eɔŋ]	otázka
c)	<i>sweater</i>	[se:ta:]	svetr
d)	<i>squash</i>	[sʉkæɕɯ]	squash
(3.18) a)	<i>puma</i>	[pu:ma]	puma

Neznělé labiovelární /ʍ/, které se vyslovuje v anglických slovech (3.19) jako je například *white* (3.19 a) se v japonštině neobjevuje, je zde zaměněno za /ho/ (Irwin 2011:92–93).

(3.19) a)	<i>white</i>	[houɰaito]	bílá
b)	<i>wheel</i>	[hoi:ru]	kolo

Dále, co se týká palatální aproximanty /j/, tak to zůstává v případech před /a/ (3.20 b), /u/ a /o/. Pokud se vyskytuje před /i/, tak se z něj nestává /ji/, ale pouze /i/ (3.20 c). Složitější je výskyt před /e/. Mohou totiž existovat různé způsoby, buď /je/ anebo /ie/ (3.20 a) (Irwin 2011:93).

(3.20) a)	<i>yellow</i>	[iero:]	žlutá
b)	<i>yard</i>	[ja:do]	nádvoří
c)	<i>yeast</i>	[isuto]	droždí

Pokud se ale bude jednat o /j/ ve slabikách typu /tj/, /tsj/, /dj/, /sj/, apod, tak se budou číst takovým způsobem, jako by následoval vokoid /i/ (Irwin 2011:93–94).

(3.21) a)	<i>tuba</i>	[teu:ba]	tuba
b)	<i>interview</i>	[intabu:]	interview

c) *duet* [duetto] duet

Poslední skupinou jsou slova končící na –(i)um, např. u slova *aluminium*, které se vysloví jako [aruminu:mu] (hliník) (Kamiya 1994: xxiv).

Jak již bylo řečeno výše, japonština má pouze pět vokoidů. Adaptace vokoidů je podobná jako u kontoidů, a to, že se vybere nejbližší vokoid tomu původnímu (Kubozono 2015:314).

Pro /æ/ (3.22 a), /ʌ/ (3.22 b) a /ɔ:/ (3.22 c) se použije v japonštině /a/, protože se v tomto jazyce tyto anglické vokoidy nepoužívají (Kubozono 2015:315).

(3.22) a)	<i>back</i>	[bakkʊ]	zpět
b)	<i>cut</i>	[katto]	stříhat
c)	<i>soccer</i>	[sakka:]	fotbal

Pokud se před /æ/ objeví velární exploziv /k/ nebo /g/, v japonštině při přejmutí slova vznikne palatální glida /j/ a následuje /a/ (3.23) (Kubozono 2015:315).

(3.23) a)	<i>camp</i>	[kʲampɯ]	kemp
b)	<i>gang</i>	[gʲanjɯ]	gang

Co se týká ostatních vokoidů, tak /e/ se nemění, a to samé platí pro /i/. Pokud jde o /u/, japonština si jej pouze přizpůsob. Bude se tedy jednat o /u/.

Podobně jako vokoidy samotné, i diftongy jsou při přejímání slov do japonštiny nepatrně změněny. Když vezmeme v potaz četnost /au/ a /ai/ v japonských slovech, můžeme si povšimnout, že /ai/ je používáno častěji. Podle Katajamy (1998, cit. v Kubozono 2015:228) se /ai/ a /au/ před /ə/ mění a vyslovuje jiným způsobem (3.24).

(3.24) (a)	/aiə/	<i>fire</i> ['faɪə] → <i>faijá</i> [ɸai̯a:]	oheň
		<i>tire</i> ['taɪə] → <i>taijá</i> [tai̯a:]	pneumatika
(b)	/auə/	<i>tower</i> ['taʊə] → <i>tauwá</i> [tau̯a:]	věž
		<i>power</i> ['paʊə] → <i>pauwá</i> [pau̯a:]	síla

Jak si můžeme všimnout na příkladech, tak z /aiə/ se stane bisylabické /ai̯a/ obsahující palatalizaci, která bude přidána jako pretura druhé slabiky, ale musí jí předcházet přední vokoid.

Dalším příkladem je /auə/, u kterého dojde k výměně vokoidu /u/ za labiální glidu /w/, ta je vložena před švu (3.25) do slabiky obsahující zadní vokoid. Neexistuje ale moc případů, kdy dojde k vytvoření /au/ oproti častému /ai/. Pouze v pár slovech se dá použít (Kubozono 2015:229).

(3.25) *koala* [ko^wara] koala

Dalším případem je /əʊ/, které se změní na /o:/ (3.26 a) nebo /ei/, z kterého se stane dlouhý vokoid /e:/ (3.26 b) (Irwin 2011:100). Podobně jako u předchozího případu se většinou /ei/ vysloví jako /e:/ nebo může výslovnost zůstat /ei/ (3.26 c). Je to z důvodu vyhýbání se supertěžké slabice.

(3.26) a) *show* [ˈʃəʊ] → *šo* [ɕo:] představení
 b) *race* [ˈreɪs] → *résu* [re:su:] závod
 c) *Spain* [ˈspeɪn] → *supein* [supeɪn] Španělsko

Také existuje tzv. pre-nazální zkracování, které se uplatňuje u hodně diftongů následující nazálou /n/, jako můžeme vidět v tabulce 5. Samozřejmě existují i výjimky, kdy původní diftong zůstává zachován, pokud to je možné, jak je ukázáno v Tabulce 5.

Tabulka 5: Změny v diftonzích následované kodou /n/ (převzato z Irwin 2011:101)

diftong	příklad	anglicky	česky
/ein/ → /eɪn/	[stutenresu]	<i>stainless</i>	nerozavějící
/aʊn/ → /aɪn/	[ɡraɪdo]	<i>ground</i>	půda
/əʊn/ → /oɪn/	[lonri:]	<i>lonely</i>	osamocení
/aʊn/ → /aʊn/	[kauntɔ]	<i>count</i>	počítat
/i:n/	[dʒi:ndʒu]	<i>jeans</i>	džíny
/u:n/ → /u:n/	[spu:n]	<i>spoon</i>	lžice

Další diftongy či dokonce i triftongy původem z anglického jazyka, které končí švou /ə/ se v japonštině vyslovují většinou za pomoci /a/ a většinou tomu předchází jiný vokoid (3.27). Výjimkou je donor /u/ v triftonzích (3.27 d), který se vysloví v japonštině jako /w/ (Irwin 2011:113). Jak si můžeme všimnout, v příkladu (3.27 a)

(3.27) a) /ʊə/ → /ua(:)/ *óbáčua* *overture* předehra
 b) /ɪə/ → /ia(:)/, /ija(:)/ *kuria* *clear* jasný
 c) /eə/ → /ea(:)/ *šeavea* *shareware* shareware
 d) /aʊə/ → /awa:/ *šawá* *shower* sprcha
 e) /aɪə/ → /aia/, /aija(:)/ *haijá* *hire* pronajmout

Diftongy vyskytující se uprostřed slov jsou na tom velmi podobně (3.28 a, b), až na výjimky, kdy /ɪə/ se vysloví jako /ia(:)/ (3.28 c) a /aɪə/ pouze /aia/ (3.28 d). Dá se tedy konstatovat, že se uprostřed slova nemůže vytvořit glide (Irwin 2011:104).

(3.28)	a)	/ʊə/ → /u(w)a:/	<i>sučuwádo</i>	<i>steward</i>	steward
	b)	/eə/ → /ea(:)/	<i>paburikkuafeaaazu</i>	<i>public affairs</i>	veř. záležitosti
	c)	/ɪə/ → /ia(:)/	<i>piasu</i>	<i>pierce</i>	propíchnut
	d)	/aɪə/ → /aia/	<i>aian</i>	<i>iron</i>	typ golfové hole

3.1.2 Móry a slabiky

Kvůli tomu, že japonština nemá ve slovech tak různorodé slabiky obsahující několik kontoidů po sobě, je pro Japonce výslovnost cizích slov, ve kterých se mohou v řeči vyskytovat i slabiky tvořící pouze shluky kontoidů, poněkud složitější.

Jak už bylo zmíněno v předchozí podkapitole, slabiky dělíme na lehké, těžké a supertěžké. Lehké slabiky chápeme jako ty, které se skládají z jedné móry a jsou tedy monomoraické. Těžké slabiky jsou ty, které se skládají ze dvou mór, přičemž jedna je sylabická a druhá nesylabická móra a říká se jim také bimoraické. Třetí skupinou jsou supertěžké slabiky, které jsou trimoraické. Nejsou tak četné jako předchozí dvě skupiny, protože se vyskytují pouze v přejatých slovech. Skládají se zpravidla z dlouhého vokoidu, diftongu následovaného moraickou nazálou /ŋ/ (3.29 a, b) a geminovanou souhláskou (3.29 c) (Kubozono 2015:13).

Příklad (3.29 c) není vhodný z toho důvodu, že pro Japonce by se takovéto slovo špatně vyslovovalo, z čehož plyne, že japonština se pokouší vyhnout supertěžkým slabikám, jako je např. *kaat*, které se potom mění na těžkou slabiku *kaa*, kvůli snadnější výslovnosti. Dalším příkladem může být (3.30 a), kde supertěžká slabika [faʊn] je zjednodušená na těžkou slabiku [fan] (Loving 1975 a Kubozono 1995a, 1999a, cit. v Kubozono 2015:14).

(3.29)	a)	<i>wain</i>	<i>wine</i>	víno
	b)	<i>gurín</i>	<i>green</i>	zelená
	c)	<i>*káto</i>	<i>cart</i>	vozik

(3.30)	a)	[faʊn'deɪʃn] → [fande:ɛɔŋ]	<i>foundation</i>	základ make-upu
--------	----	----------------------------	-------------------	-----------------

Co se týká omezení jednotlivých kontoidů, tak začnu s bilabiální frikativou /ɸ/. V japonštině se bilabiální frikativa /ɸ/ vyskytuje před vokoidem /u/, čili tvoří [ɸu]. Jedná se o tzv. poziční alofon, který je závislý na oné konkrétní pozici, tudíž je ovlivněn

hláskovým prostředím. Podobný problém nastává u alofonu [çi], jehož hláskové prostředí je před vokoidem /i/. Z toho vyplývá, že [ɸu] a [çi] jsou poziční alofony. Zbývající vokoidy /a, e, o/ nejsou závislé na hláskovém prostředí, tudíž nejsou ovlivněny. Zároveň může být [ɸ] samostatným fonémem, přičemž, jak už bylo řečeno, díky přejímkám byla vytvořena nová řada slabik. V příkladu (3.31) můžeme vidět nově vytvořené slabiky v japonštině [ɸa] (3.31 a) a [ɸe] (3.31 b).

(3.31)	a)	<i>fight</i>	<i>faito</i>	[ɸaito]	boj
	b)	<i>festival</i>	<i>fesutibaru</i>	[ɸesutibaru]	festival

Obdobně je na tom i alveolární exploziva /t/, která se jakožto poziční alofon nachází před [u] jako [tsu], a /i/ jako [tei], jinak není ovlivněná hláskovým prostředím. Ovšem platí výjimka u přejatých slov, kdy kvůli přizpůsobení se anglickým přejímkám začali Japonci používat i tyto slabiky (3.31 a, b) (Itó a Mester, 1993:9–10). Čili můžeme říct, že se v japonském jazyce přirozeně nepoužívá /tu/ nebo /hu/.

Při spojení vokoidu /i/ s kontoidem /t/ dojde ke vzniku pozičního alofonu [tei], obdobně to platí pro znělý protějšek /d/, kdy při spojení s vokoidem /i/ vznikne poziční alofon [dzi]. Co se týká kontoidu /s/, tak při spojení s vokoidem /i/, dojde ke vzniku pozičního alofonu [ei] (Itó a Mester 1993:11).

Itó a Mester (1994:13–15) dále popisují, že palatalizované slabiky nelze sloučit s vokoidem /e/, tudíž ani u přejatých slov neuslyšíme žádné slabiky typu /kje/, /pje/ apod. Na druhou stranu se často můžeme setkat s depalatalizovanými kontoidy, kdy je /j/ vynecháno. Mimoto, když se vyskytuje samotné /je/, tak bývá vysloveno spíše jako /ie/ jako můžeme vidět v příkladu (3.32) (Itó a Mester 1994:15).

(3.32)	yes-man	<i>iesuman</i>	[iesuman]	člověk, který na všechno kývne
--------	---------	----------------	-----------	--------------------------------

3.2 Epenteze

3.2.1 Vokoidní epenteze

Japonština je jazyk s otevřenými slabikami, což znamená, že chybí ve slabice koda a končí jádrem (Labrone 2012:119). U japonského jazyka platí, že kodou může být pouze nazála nebo nezvučný obstruent, výjimku tvoří přejatá slova, kdy mohou obsahovat i zvučný obstruent (Kubozono 2015:327).

Přičemž se mohou na konci slova vyskytovat pouze moraické nazály, když se zrovna nejedná o vokoid. Navíc v japonštině i platí, že jak nazály, tak i nezvučné obstruenty jsou

„foneticky homorganické“ s préturami (Kubozono 2015:327). Jde například o slovo tank, v japonštině [taŋku].

Když se zaměříme na tautosylabické kontoidní shluky v japonském jazyce, tak jde prakticky o palatalizované kontoidy, které se objevují před vokoidem v jádru. V přejatých slovech z angličtiny se objevují například ve slovech jako je *kjuto* [kju^β:to] nebo *kjandé* [kʲande:]. Platí to u všech vokoidů až na /i/ a /e/. Co se tedy týká přejatých slov v japonštině, tak existuje velká snaha o nevytváření uzavřených slabik a kontoidních shluků, z tohoto důvodu je nejlepší, když lze vytvořit klasickou strukturu slabiky. Proto, aby si japonština mohla přizpůsobit angličtinu, vloží vokoid na vhodné místo (3.33) (Kubozono 2015:328).

(3.33)	a)	<i>route</i>	<i>rúto</i>	[ru:to]	cesta
	b)	<i>star</i>	<i>sutá</i>	[suta:]	hvězda
	c)	<i>street</i>	<i>sutoríto</i>	[sutori:to]	ulice

Všechny příklady výše ukazují, jak tyto změny vedly k přetvoření na CV slabiky. Kubozono (2015:328) říká, že to, jaký epentetický vokoid bude zvolen, se dá předvídat. Epentetický vokoid /o/ je vložen za dentální stopky [t] a [d]. /i/ je vloženo za palatoalveolárními afrikáty [tɕ] a [dʒ], a také někdy v archaických slovech i po velární stopce [k]. V ostatních případech je vloženo /u/ (Shoji 2014:4, Kubozono 2015:329).

Důvodem, proč /u/ bývá nejčastějším epentetickým vokoidem nejspíš je, že se jedná o foneticky nejkratší vokoid a je nejvíc náchylný ke ztrátě zvučnosti (3.34 a). Co se týká epentetického /i/, tak se vyskytuje tedy hlavně za velárním [k]. Quackenbush a Ohso (1990, cit. Kubozono 2015:330) popisují důvod tohoto jako určitou „vokoidní harmonii mezi epentetickým vokoidem a vokoidem, který mu předchází“ a jedná se o přední vokoidy (3.34 b). Pokud se ve slově vyskytne zadní vokoid, tak následuje epentetické /u/ (3.34 c). Ve starých přejatých slovech fungovalo dokonce i /i/ za [e] (3.34 d), ale v moderní japonštině byla tato slova nahrazena s epentetickým /u/ (3.34 e) (Quackenbush a Ohso 1990, cit. v Kubozono 2015:330).

(3.34)	a)	<i>film</i>	<i>firumu</i>	[fírumu]	film
	b)	<i>cake</i>	<i>kéki</i>	[ke:ki]	zákusek
	c)	<i>book</i>	<i>bukku</i>	[bukkʉ]	knih
	d)	<i>cash</i>	<i>kjašši</i>	[kaɕɕi]	hotovost
	e)	<i>cash</i>	<i>kjaššu</i>	[kaɕɕu]	hotovost

Co se týká postalveolárních afrikátů [tʃ] a [dʒ], tak není u nich jisté, proč se za ně vkládá epentetické /i/, protože je to snažší na výslovnost, než kdyby se použilo epentetické /u/ (3.35) (Shoji 2014:4, Irwin 2011:109).

(3.35) a)	<i>inch</i>	<i>inči</i>	[intɕi]	palec
b)	<i>page</i>	<i>pédži</i>	[pe:dʒi]	strana

Přestože v hodně případech funguje, že se epentetické /i/ vyskytuje po předních vokoidech, existují zde i výjimky, kdy je radši použito /u/ (3.36 a). Můžeme ale narazit i na slova, u kterých záleží na tom, jaký epentetický vokoid mají ve slově z důvodu rozdílného významu (3.36 b, c) (Quackenbush a Ohso 1990, cit. v Kubozono 2015:331).

(3.36) a)	<i>peak</i>	<i>píku</i>	[pʰi:kɯ]	vrchol
b)	<i>strike</i>	<i>sutoraiki</i>	[sutoraikʰi]	stávka
c)	<i>strike</i>	<i>sutoraiku</i>	[sutoraikɯ]	strike (v baseballu)

Co se týká epentetického /o/, tak to se používá pouze okrajově, protože většinou lze místo něj použít /u/. Důvodem je to, že v japonštině automaticky následuje /u/ po shlučích kontoidů [ts] a [dz] či [dʒ]. Může se z toho vyvodit i alofonické pravidlo, které podle Kubozona (2015:331) vypadá následovně:

/t/ → [ts] / _/u/
 /d/ → [dz] / _/u/

Kvůli tomuto se /tu/ a /du/ automaticky mění na [tsu] a [dzu] (3.37 a, b). V japonštině se takhle řešilo dilema, která možnost je lepší. Mohly by takto vzniknout dvě verze jednoho slova (3.37 a) (Kubozono 2015:331). Bylo tedy zvoleno epentetické /o/ pouze s pár výjimkami. Například, když po [t] následuje další kontoid v původním jazyce, tak se vloží /u/ (3.37 a).

(3.37) (a)	<i>meat</i>	[mi:tsu] / [mi:to]	maso
(b)	<i>Twitter</i>	[tsuitta:]	Twitter

3.3.2 Kontoidní epenteze

Jedná se o případy vokoidních sekvencí bez kontoidu. Jsou zde ale dvě omezení. Podle Kubozona (2015:332) se to první týká toho, že „ne víc než jeden kontoid nebo vokoid se může objevit v jakékoliv slabice“ a to druhé, které se týká pretury, říká že „každá slabika začíná kontoidem“. Kromě diftongů, které mohou takto vzniknout, existují různé strategie týkající se epenteze za pomoci kontoidů (Casali v Kubozono 2015:333).

kontoidní inzerce: $VV \rightarrow VCV$
 vznik glidu: $VV \rightarrow GV$
 vokoidní elize: $V_1V_2 \rightarrow V_2$ (nebo V_1)
 vokoidní koalescence: $V_1V_2 \rightarrow V_{12}$

Kontoidní inzerce znamená vložení kontoidu mezi dva vokoidy, nachází se v přejímkách, ale ne v původním jazyce. Glida vznikne za pomoci přidání aproximanty /w/ nebo /j/. Co se týká vokoidní elize, jeden vokoid je odstraněn a vokoidní koalescence znamená, že se jedná o sloučení dvou vokoidů do jednoho. Avšak pouze první dvě strategie jsou použitelné v přejatých slovech. O to, který kontoid se použije, závisí na vokoidu, jenž mu předchází. Když jde o /i/ nebo /e/, tak se bude jednat o /j/ (3.38 a). Avšak pokud půjde o /u/ nebo /o/, tak bude vloženo /w/ (3.38 b). Jedná se totiž také o homorganičnost s předchozím vokoidem, proto se /j/ použije se po předním vokoidu a /w/ po tom zadním (Kubozono 2015:334).

(3.38) a)	<i>piano</i>	[pi ^h ano]	klavír
b)	<i>koala</i>	[ko ^w ara]	koala

Co se týká glidy, tak ta obsahuje pouze inzerci palatalizovaného /j/ a jedná se o přirozený proces, který se vyskytuje ve více jazycích (3.39) (Kubozono 2015:334). Jak si můžeme všimnout příkladu (3.39), *barium* se nevysloví s vokoidem /i/, ale s glidem /j/.

(3.39) *barium* *[bariu:mu] → [ba^hu:mu] barium

Když porovnáme příklady (3.38 a) a (3.39), tak jde poznat, že by tyto dvě strategie mohly být zaměnitelné. Kubozono (2015:335) popisuje rozdíly v těchto dějích, že kdyby *piano* podstoupilo proces palatalizace, tak by vzniklo [pja:no], a naopak, kdyby *barium* podstoupilo proces inzerce kontoidu, tak by mohlo vzniknout [barijumu], takže by se obecně mohlo říct, že, když se jedná o /ia/, tak se to změní na [i^ha] a /iu/ na [ju:]. Měli bychom si ale dávat pozor na /ui/, které se nevysloví jako /wi/ nebo pouze /i/, ale zůstává čtení /ui/ (3.40) (Kubozono 2015:334).

(3.40) *whiskey* *[isutki:] → [uisutki:] whisky

3.4 Geminace

Existují dvě analýzy, podle kterých se dá určit, zda bude potřebná přítomnost geminace. První nám říká, že se „geminace projeví, když je ve zdrojovém slově něco, co podporuje tuto geminaci“ (Kawagoe v Kubozono 2015:102). Stojí za zmínku hlavně práce lingvistů jako je Tsuchida a Katayama, kteří se shodli, že geminace, která je na konci slova, se

projeví z důvodu ponechání uzavřené slabikay (Kawagoe v Kubozono 2015:103). Když přejdeme ale na druhou analýzu, tak Kawagoe (v Kubozono 2015:102) tvrdí, že plno lingvistů přišlo na to, že pouze prosodické podmínky motivují ke geminaci.

Když porovnáme tyto dvě analýzy podle Kubozona, Ita a Mestera (2008:957), tak první nám říká, že přejaté slovo může obsahovat jak monomoraickou slabiku (L), tak i slovo, které obsahuje dvě těžké slabiky (TT). To se ale nedá říct o té druhé, u kterých jsou povolené pouze TL a TT slabiky. Zdůrazňují také, že přestože tvar s TL je v pořádku, o LT se to už říct nedá. Místo toho se určité slovo vysloví jako LL (Kubozono, Ito, Mester 2008:958). Dávají nám tyto příklady (3.41):

(3.41) a)	TL		
	ró-té-šon → ró-te	<i>rotation</i>	rotace
b)	LT → LL		
	de-mon-su-to-ré-šon → de-mo	<i>demonstration</i>	demonstrace
	*de-mon		

Kawagoe (v Kubozono 2015:99) zmiňuje, že podle Kitahary existují dvě pravidla, podle kterých lze řešit geminaci hlásek v přejatých slovech z angličtiny do japonštiny. Jedná se o segmentální podmínku, která nám říká, že geminující kontoidy jsou obstruenty. Další podmínkou je podmínka kontextuální, podle které vokoid, jemuž předchází cílený kontoid je krátký a nejde tak o diftongy, dlouho vokoidy ani epentetická slova

Kawagoe (v Kubozono 2015:99) podrobněji popisuje tyto podmínky:

„Segmentální podmínky mohou být ilustrovány geminovanými explosivy (3.42 a), frikativy (3.42 b) a afrikáty (3.42 c), kdežto tvary se sonoranty v relevantní pozici (3.42 d) nemají nic geminovaného. Vokoidy a kontoidy cizího původu jsou změněny tak, aby se podřídily japonské fonologii, Příklady v (3.43) ilustrují druhou podmínku, kterou je podmínka kontextuální ukazující kompletní absenci geminace stejných explosiv nadcházejících dlouhých vokoidů (3.43 a) a diftongů (3.43 b).“

(3.42) a)	top-pu	<i>top</i>	horní
b)	tiš-šu	<i>tissue</i>	kapesník
c)	mač-či	<i>match</i>	širka
d)	ra-mu	<i>RAM</i>	RAM
(3.43) a)	hí-to	*hít-to	<i>heat</i> teplo
b)	ho-wai-to	*ho-wait-to	<i>white</i> bílá

Co se týká segmentální podmínky, tak přestože chybí geminace u znělých kontoidů v čistě japonských slovech, u přejatých slov se vyskytnout může, i když ne tak často (Kawagoe v Kubozono 2015:100). Kawagoe udává dva příklad (3.44):

(3.44) a. su-nob-bu *snob* snob

Některá slova, která obsahují znělý kontoid, mohou ztratit svou znělost, takže se dají použít oba způsoby, např. /beddo/ a /betto/. Kawagoe (v Kubozono 2015:100) říká, že podle lingvistů jako Nishimura (2003) a Kawahara (2011) se „ztráta znělosti objevuje ve slovech, kde je více znělých obstruentů v jednom morfému“. Ukazuje to na příkladech /beddo/ a /heddo/. Jelikož se u slova *bed* vyskytuje víc jak jeden znělý kontoid, lze proto použít i druhou variantu /betto/. Na druhou stranu, u slova *head* se vyskytuje pouze jeden znělý kontoid, proto variantu */hetto/ nelze použít.

Co se týká dalších obstruentů, tak ze /z/ se stává afrikát [dz] (3.45 a), když je geminován, ale neznělá frikativa /s/ (3.45 b) a glotální frikativa /h/ (3.45 c) nebývají geminovány (Kawagoe v Kubozono 2015:101).

(3.45)	a)	bad-dži	<i>badge</i>	odznak
	b)	bo-su	<i>boss</i>	šéf
	c)	gu-ra-fu	<i>graph</i>	graf

Co se týká kontextuální podmínky, geminace se vyskytuje pouze v případech, kontoidu nacházející se na konci původního anglického slova (3.46 a). Nefunguje to ale v případech, kdy je například uprostřed slova a je následován hned dalším kontoidem (3.46 b). V případě, že se nenachází uprostřed slova dva kontoidy vedle sebe a po kontoidu hned následuje vokoid, dochází ke geminace hlásek (3.46 c) (Kawagoe v Kubozono 2015:101).

(3.46)	a)	bat-to	<i>bat</i>	netopýr
	b)	ba-to-rá	<i>butler</i>	komorník
	c)	bat-tá	<i>batter</i>	pálkař

Otázkou ale je, proč je *batter* v japonštině geminovaný, ale *butter* /ba-tá/ ne, přestože v obou slovech následuje hned po kontoidu vokoid. Kawagoe (v Kubozono 2015:102) uvádí další příklad (3.47). Podle něj jde o dva typy kontextuální podmínky, přičemž u jedné zmiňuje podmínku dalšího kontoidu, který následuje cílený kontoid, a je v prostřední pozici, pak je geminace nemožná (3.47 b). Pokud ale je cílený kontoid následován vokoidem, pak je geminace možná (3.47 a).

(3.47)	a)	hap-pí	<i>happy</i>	šťastný
	b)	pa-pí	<i>puppy</i>	štěně

Dále pak zjistil, že geminace je povinná také v případech, kdy se ve slovech vyskytují *kontoidní klastry* jako jsou /ks/, /k/ (3.4 a). Pokud se ale jedná o /kt/, /pt/ či /sk/, pak se geminace neobjeví (3.48 b) (Kawagoe v Kubozono 2015:102).

(3.48)	a)	tak-ku-su	<i>tax</i>	daň
	b)	ta-su-ku	<i>task</i>	úkol

Závěr

Ve své bakalářské práci se zabývám vybranými foneticko-fonologickými jevy a jejich vlivy na přejatá slova z angličtiny do japonštiny. Cílem této práce bylo prozkoumání změn výslovnosti a slov při přejímání z angličtiny do japonštiny.

Než jsem přistoupila k hlavnímu tématu, popsala jsem historický kontext příchodu anglického jazyka do Japonska a v další kapitole jsem se zabývala komparací anglického a japonského fonetického systému plus fonotaktických možností. Poté jsem přistoupila k analýze jednotlivých vybraných jevů. U každého jevu jsem uvedla příklady a u některých případů jsem uvedla i výjimky.

Na základě této práce je možné odvodit, že japonština se stále vyvíjí i v otázce přejatých slov. Nebude nejspíš nikdy možné se přiblížit k původní výslovnosti slov kvůli slabičnému systému, protože si cizí slova přizpůsobují stále podle japonského vzoru slabik.

I když jsem se snažila o co nejpodrobnější popis foneticko-fonologického systému týkajícího se přejatých slov z angličtiny do japonštiny, jsem si jistá, že zdaleka není vše vyčerpáno a bude možnost udělat podrobnější výzkum týkající se tohoto tématu.

Resumé

The main goal of this thesis is analysis of sound-related aspects of English loanwords in Japanese language. The first chapter focuses on the history of English in Japan and its gradual loaning. In the second chapter I focus on the comparison of phonetic systems of these two languages. In the last chapter I describe phonetic-phonological processes including phones, phonotactics, epenthesis and gemination.

Bibliografie

DAULTON, Frank E. 2008. *Japan's Built-in Lexicon of English-based loanwords*. Multilingual Matters. ISBN 978-184-769-030-2.

EasyPronunciation [online]. ©2013-2022 [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: <https://easypronunciation.com/en/>

FALLOWS, Deborah. 1981. Experimental Evidence for English Syllabification and Syllable Structure. *Journal of linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. 17, no. 2, p. 309–317.

HATANAKA, Mariko and PANNELL, Justin. 2016. English loanwords and made-in-Japan English in Japanese. *Hawaii Pacific TESOL Working Paper Series 14*. p. 14–29.

IRWIN, Mark. 2011. *Loanwords in Japanese*. Amsterdam: John Benjamins. ISBN 978-90-272-8689-5.

ITO, Junko and MESTER, Armin. 1994. *Japanese Phonology: Constraint Domains and Structure Preservation*. Santa Cruz: University of California.

IWASAKI, Shoichi. 2013. *Japanese*: 2nd revised ed. Amsterdam: John Benjamins. ISBN 902-727-314-6.

KUBOZONO, Haruo. 2015. Diphthongs and vowel coalescence. In: KUBOZONO, Haruo (ed.), *Handbook of Japanese Phonetics and Phonology*, p. 221–228. Boston: Mouton de Gruyter. ISBN 978-1-61451-252-3.

KUIPER, Koenraad and ALLAN, W. Scott. 1996. *An Introduction to English Language: sound, word and sentence*. London: MacMillan Press. ISBN 978-033-362-494.

LABRUNE, Laruence. 2002. The prosodic structure of simple abbreviated loanwords in Japanese: a constraint-based account. *Onsei Kenkyuu - Journal of the Phonetic Society of Japan*, vol. 6, no. 1, p. 98–120.

LABRUNE, Laurence. 2012. Questioning the Universality of the Syllable: evidence from Japanese. *Phonology*, vol. 29, no. 1, p. 113–152. [Cit. 12.4.2022] Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41475385>

- LADEFOGED, Peter and JOHNSON, Keith. 2015. *A Course of Phonetics*. 7th ed. Belmont: Cengage Learning. ISBN 978-128-546-340-7.
- MASAYOSHI, Shibatani. 1987. Japanese. In: COMRIE, Bernard (ed.), *The World's major languages*, p. 867. New York: Oxford University Press. ISBN 978-019-520-521-3.
- MILLER, Laura. 1997. *Wasei eigo*: English 'loanwords' coined in Japan. In Jane H. Hill, P. J. Mistry & Lyle Campbell (eds.), *The Life of Language: Papers in Linguistics in Honor of William Bright*. The Hauge: Mouton de Gruyter. p. 123–139.
- NOVÁKOVÁ, Veronika. 2020. *Možné problémy českých rodilých mluvčích učících se japonsky z fonetického a fonologického hlediska*. Magisterská diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, Katedra asijských studií.
- OHATA, Kota. 2004. Phonological Differences between Japanese and English: Several Potentially Problematic Areas of Pronunciation for Japanese ESL/EFL Learners. *Asian EFL Journal*. Indiana: Indiana University of Pennsylvania. vol. 5, p. 1–19.
- OKADA, Hideo. 1999. *Handbook of the International Phonetic Association: A Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet: Japanese*. p. 117–119. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-52163751-0.
- PALKOVÁ, Zdena. 1994. *Fonetika a fonologie češtiny*. Praha: Karolinum. ISBN 807-066-843-1.
- QUACKENBUSH, Hiroko C. 1977. English Loanwords in Japanese: Why Are They Difficult for English-Speaking Students? *Journal of the Association of Teachers of Japanese*, vol. 12, no. 2/3, p. 149–173.
- SHIMIZU, Minoru. 2010. Japanese English Education and Learning: A History of Adapting Foreign Cultures. In: *Educational Perspectives: Journal of the College of Education*.
- SHOJI, Shinichi and SHOJI, Kazuko. 2014. *Vowel Epenthesis and Consonant Deletion in Japanese Loanwords from English*. South Carolina: University of South Carolina.

SKALÍČKOVÁ, Alena. 1982. *Fonetika současné angličtiny*. 2nd ed. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-559-82.

SMITH, Donald L. 1974. Ribbing Ingrish: Innovative Borrowing in Japanese. *American Speech*, vol. 49, no. 3/4, p. 185–196.

STANLAW, James. 2005. *Japanese English*. Hong Kong University Press. ISBN 978-962-209-572-4.

TOJOHISA, Sugimoto. 2010. 明治維新の日英言語接触 —横浜の英語系ピジン日本語 (Meidži išin no ničiei gengo seššoku - Jokohama no eigokei pidžin nihongo). *Seijo University Monographs*, no. 42, pp. 357-381. <http://id.nii.ac.jp/1109/00003370/>

VANCE, Timothy J. 2018. Moras and Syllables. In: HASEGAWA, Yoko (ed.), *Japanese Linguistics*, p. 135-153. Cambridge University Press. ISBN: 978-1-107-18545-6.

YOSHIDA, Shohei. 1990. Phonology. *Phonological Government*, vol. 7, no. 2, p. 331. <https://www.jstor.org/stable/4420020>

Použité slovníky

ゴーストツプ (*Gó sutoppu*). 精選版 日本国語大辞典 (Seisenban Nihon Kokugo Daidžiten) [online] © 2005. [Cit. 12.4.2022] Dostupné z: <https://kotobank.jp/word/ゴーストツプ-263789>

KAMIYA, Taeko. 1994. *Tuttle new dictionary of loanwords in Japanese: A user's guide to Gairaigo*. 1st ed. Rutland, Vermont.: Charles E. Tuttle Publishing Co., Inc. ISBN 978-0-80481-888-9.

Phonotactics. *Merriam-Webster* [online] © 2022. [Cit. 15.4.2022] Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/phonotactics>

へボン式ローマ字の成立 (*Hebon šiki rómadži no seiricu*). Meiji Gakuin University [online] © 2013 [Cit. 20.6.2022] Dostupné z: <https://mgda.meijigakuin.ac.jp/waei/topics/seiritsu.html>